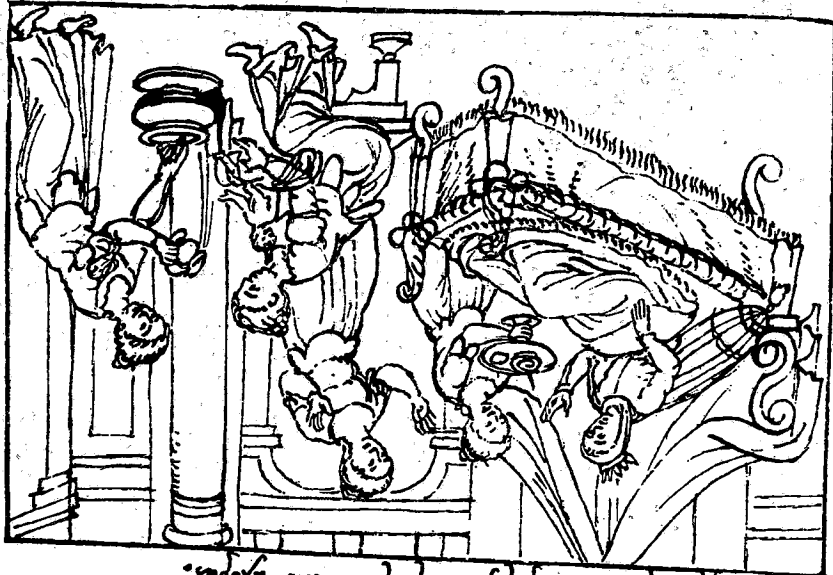

Τοῦ κύκλου τὰ γυρίσματα ποῦ ἀνεβοκατεβαίνου
καὶ τοῦ τροχοῦ ποῦ ὄρες ψηλά κι ὄρες στὰ βάθη πηγαίνου,
καὶ τοῦ καιροῦ τ' ἀλλάγματα ποῦ ἀναπαυμὸ δὲν ἔχου,
μὰ στὸ καλὸ κ' εἰς τὸ κακὸ περιπατοῦν καὶ τρέχου
καὶ τῶν ἀρμάτων οἱ ταραχές, ἐχθρήτες καὶ τὰ βάρη,
τοῦ Ἔρωτα ἢ ἐμπόρεση καὶ τῆς φιλίας ἢ χάρη,
αὐτάνα μ' ἐκινήσασι τῆ σήμερον ἡμέρα
ν' ἀναθβάλω καὶ νὰ πῶ τὰ κάμαν καὶ τὰ φέρα
σ' μιὰ κόρη κ' ἔναν ἄγουρο ποῦ μερδευτήκα ὁμάδι
σὲ μιὰ φιλιάν ἀμάλαγη, μὲ δίχως ἀσκημάδι.
Κι ὅποιος τοῦ πόθου ἐδούλεψε εἰσὲ καιρὸ κιανένα
ἄς ἔρθῃ γιὰ ν' ἀφουκραστῆ ὅ,τι ναι ἐδῶ γραμμένα,
νὰ πάρῃ ξόμπλι κι ἀρμηνειά, βαθιά νὰ θεμελιάνῃ,
πάντα σ' ἀμάλαγη φιλιάν, ὅπου νὰ μὴν κομπώνῃ
γιατὶ ὅποιος δίχως πιβουλιὰ τὸν πόθο του ξεφρέχει,
εἰς τὴν ἀρχὴ ἄ βασανιστῆ, καλὸ τὸ τέλος ἔχει.
Ἄφουκραστῆτε τὸ λοιπὸ κι ἄς πιάνῃ ὅπου ἔχει γνώση,
γιὰ νὰ κατέχῃ ἄλλου βουλή κι ἀπόκριση νὰ δώσει.
Στοὺς περᾶζόμενους καιροὺς ποῦ οἱ Ἕλληνες ὀρίζε
κι ὅπου δὲν εἶχε ἢ πίστη τῶς θεμέλιο μηδὲ ρίζα,
τότεσ μιὰ ἀγάπη μπιστικὴ στὸν κόσμο ἐφανερῶθη
κ' ἐγράφῃ μέσα στὴν καρδιά κι οὐδὲ ποτὲ τση ἐλειώθη·
καὶ μὲ τιμὴ ἦσα δὴ κορμιὰ στοῦ πόθου τὸ καμινι
καὶ κάμωμα πολλὰ ἀκριβὸ σ' ἔτοιους καιροὺς ἐγένῃ
εἰς τὴν Ἄθῆνα ποῦ ἦτονε τση μάθησις ἢ βρώσις
καὶ τὸ θρονὶ τῆς ἀφεντιάς κι ὁ ποταμὸς τῆς γνώσις.
Ρήγας μεγάλος ὀρίζε τὴν ἄξα χώρα ἐκείνη
μ' ἄλλες πολλές, κ' εἰς ἀντρείς ἐξακουστὸς ἐγένῃ·
Ἡράκλῃ τὸν ἐλέγασι, ξεχωριστὸ ἀπὸ τῶ ἄλλους,
ποπανωθὶ σ' τὴ φρονιμους, πρῶτος εἰς τὴ μεγάλους
ξετελειωμένους βασιλίδος κι ἄξος σὲ πάσα τρόπο,
ποῦ οἱ ἐμιλιές του ἦσα σκολεῖο καὶ νόμος τῶν ἀνθρώπων.
Μικρούλης ἐπαγρευτήκε κ' ἐσυντροφοιάσῃ ὁμάδι
μὲ ταίρι ὅπου ποτὲ κιανεὶς δὲν τοῦ βρισκε ψεγάδι·
Ἄρτέμη τὴν ἐλέγασι τῆ ρήγισσαν ἐκείνη
ἄλλῃ κταμιά στῆ φρόνεψη δὲν ἦτο σὴν αὐτεῖνη.

- Κ' οἱ δύο ἐσοπορπατούσασι, στή ζυγαρὰν ἐσάζω,
στην ὄρεξην εὐρίσκοντα, στὸν πόθον ἐταιριάζω.
Ἀγαπημένο ἀντρόγυνον ἦτονε πλιά παρ' ἄλλο
καὶ μόνον ἓνα λογισμὸν εἶχαν πολλὰ μεγάλο,
γιατὶ ἴσα χρόνους ἀνταμῶς καὶ τέκνα δὲν ἐκάμα·
σ' ἔγνοια μεγάλη καὶ βαρὰ τσ' ἔβρανε τέτοιο πρόμα·
κάρβουνο μὲς στὰ σωθικά τσ' ἔβραζε νύχτα μέρα,
μὴν ἔχοντας κληρονομιά συμφώνοντας τὰ γέρα.
Τὸν Ἥλιο καὶ τὸν Οὐρανὸ συχνὰ παρακαλοῦσα,
γιὰ νὰ τσ' ἀξώσῃ καὶ νὰ ἰδοῦ παιδί πού πεθμοῦσα.
Περνοῦν οἱ χρόνοι κ' οἱ καιροὶ κ' ἡ ρήγισσα ἐγαστράθη
κι ὁ ρήγας ἀπ' τὸ λογισμὸ καὶ βάρος ἐλυτράθη.
Ἀγάλια ἀγάλια ἐσίμωσε κ' ἦρθεν ἐκείνη ἡ ὄρα
νὰ γεννηθῆ κληρονομιά, ν' ἀναγαλιάσῃ ἡ χώρα.
Μιά θυγατέραν ἦκαμε πού φεξε τὸ παλάτι
κεῖνη τὴν ὄρα πού ἡ μαμὴ στὰ χέρια τὴν ἐκράτει.
Θεράπιο κι ἀναγάλλιαση, χαρὰ πολλὰ μεγάλη
ὁ ρήγας μὲ τὴ ρήγισσαν ἐπήρασι κ' οἱ ἄλλοι.
Τσὴ χώρας σπίτια καὶ στενά σου φαίνετο ἐγελοῦσα
κ' οἱ γαιωνιὲς ἐχαίρουνταν κ' οἱ τόποι ἀναγαλλιοῦσα.
Ἦρχισε κ' ἐμεγάλωνε τὸ ὄροσερὸ κλωνάρι
κ' ἐπλήθαινε στὴν ὀμορφιά, στὴ γνῶση καὶ στὴ χάρη·
ἐγένηκε τῆς ἡλικίας παντόθες ἐγροικτῆθη
πὼς γιὰ νὰ τὸ χου θάμασμα στὸν κόσμον ἐγεννήθη·
καὶ τ' ὄνομά τση τὸ γλυκὸ τὸ λέγαν Ἀρετούσα·
οἱ ὀμορφιές τση ἦσαν πολλές, τὰ κάλλη τση ἦσα πλοῦσα.
Χαριτωμένο θηλυκὸ τὼς τὸ καμην ἢ φύση
κ' ἴσα τση δὲν εὐρίσκετο σ' Ἀνατολή καὶ Δύση.
Ἄλλες τὰί χάρες κι ἀρετὲς ἦτονε στολισμένη,
ἐγενικὴ καὶ τακτικὴ, πολλὰ χαριτωμένη.
Κι ὡςὰ βασίλισσας παιδι καὶ ρήγα θυγατέρα,
πόθο μεγάλον ἦβανε στὸ γράμμα νύκτα μέρα.
Ἐκαμάρωνασί τῆνε ὁ κόρης μὲ τὴ μάνα
κ' ἐπάψασιν οἱ λογισμοὶ κ' οἱ πόνοι τὰς ἐγιάνω.
Εἶχεν ὁ βασιλεὺς πολλοὺς μὲ φρόνεψη καὶ πλοῦτη
συμβουλοτόρους του ἀκριβοὺς καὶ μπιστικοὶ ἦσαν τοῦτοι.

Ἡ γέννηση τῆς Ἀρετούσας

μὰ ἀπ' ὅλους εἶχεν ἀκριβὸς πάντα στῆ συντροφιᾷ του
 ἕναν ὄπου Πεζόστρατον ἐκράζαν τ' ὄνομά του·
 τοῦ παλατιοῦ ἦτο θαρρετός, ξεχωριστός παρ' ἄλλο,
 καὶ διχαστάς του ὁ βασιλιὸς δὲν ἦκανε ἕνα ζῶλο.
 Εἶχε κι αὐτὸς ἕναν ὄγιο πολλὰ κανακεμένο,
 φρόνημο κι ἀξιάζομενο, ζαχαροφωμένο·
 ἦτονε δεκοκτὼ χρονῶ, μὰ ἕχε γερόντου γνώση·
 οἱ λόγοι του ἦσανε θροφή κ' ἡ ἔρμηνεύει του βρώση·
 καὶ τ' ὄνομα του νιοῦταικου Ρωτόκριτον ἔλεγα·
 ἦτονε το' ἀρετῆς πηγὴ καὶ το' ἀρχοντιᾶς ἡ φλέγα·
 κι ὄλες τοῖ χάρες π' Οὐρανοὶ καὶ τ' Ἄστροι ἐγεννήσα,
 μ' ὄλες τὸν ἔμοιράνασι, μ' ὄλες τὸν ἔστολίσαι.
 Πάντα μὲ κατασταμένους ἤπρασσε καὶ ξεπρέχει
 νὰ μάθῃ ἐκεῖνα πού 'δασι, πού ὁ νιὸς δὲν τὰ κατέχει.
 Θέλει σ' ἐκεῖνο τὸν καιρὸ τὸ πρικοριζικὸ του
 καὶ πρᾶμα πού δὲν ἤμοιάζε βάνει στὸ λογισμό του·
 ἔστονας καὶ καθήμενῶς νὰ πηταίνῃ στὸ παλάτι,
 ὁ ρήγας γιὰ τὸν κῆρυγόν του σὺν τέκνο τὸν ἐκράτει·
 ἄμε ταχιά, πῆγαινε ἀργά, θώρειε τὴν Ἄρετούσα,
 μέσα ἡ καρδιά του ἐλάμπανε, τὰ σωθικὰ ἐκεντοῦσα·
 ἀγάλι-ἀγάλι σ' ἐρωτιὰ καὶ πόθον ἐκινᾶτο.
 πείραξεν εἶχε λογισμοῦ, κι οὐδ' ἐπρω' οὐδ' ἐκοιμάτο.
 Ἦ γνώση του δὲν τοῦ βουηθῆ, ἡ ὄρεξ' ἰὸν ἐνίκα,
 πλοῖο δὲ γνωρίζε τὸ καλὸ, μηδὲ πρεπὸν ἐγροῖκα.
 Τὴν Ἄρετούσα στὸ κοῦρφο γι' ἀγάπη τὴν ἐθώρει,
 μὰ σ' ἔτεοιο πρᾶμα ἔγνωια κι αὐτὴν ἡ κόρη.
 Λίγη ἀφορμὴ 'τον στὴν ἀρχή, πού σκλάβωσε τὰ μέλη·
 μὲ λίγο τὸν ἐπλάνεσε τὸ πῖβουλο κοπέλι·
 τὸ λίγο ἐγίνηκε πολὺ καὶ τὸ πολὺ νὰ κάμη
 ἀρχίνισεν ἀπλοκαμῶς σὰ οἱ ρίζες στὸ καλάμι.
 Μὲ πόνους κι ἀναστεναμοὺς ἐπέρναν ὁ καιρὸς του
 κ' ἔμπαινε μέσα στῆ φωτιὰ κ' ἐκέντα μοναχὸς του.
 Ἐπάσκιε ὅσο μπόρεσε τὴν παῖδα ν' ἀλαφρώσῃ
 κι ἀντρεῦγετο κ' ἐλόγιαζε νὰ τοῦ βουηθήσῃ ἡ γνώση·
 καὶ κάθε αὐγὴ καὶ κάθε ἀργὰ στ' ἄλογο καβαλαρῆς,
 μὲ τὰ γεράκια καὶ σκυλιά, σὺν ἦτο κυνηγάρης,

75

80

85

90

95

100

105

ἐπήγαινε ξεπρέχοντας κυνήγι νὰ τοῦ λάχῃ
 κ' ἦπασκεν ὅσο τὸ μπορεῖ νὰ βγῆ ἀπὸ τέτοια μάχη·
 ἦβανε γίλιους λογισμοὺς νὰ φύγῃ ἀπ' τὸ παλάτι,
 μὰ σφάλε· δὲν τὸν ἄφηνε καιμὸς πού τὸν ἐκράτει.
 Οὐδὲ γεράκια, οὐδὲ σκυλιά, οὐδ' ἄλογα ἐμποροῦσα
 τὸν πόθο ν' ἀλαφρώσουσι, πού ἕχε στὴν Ἄρετούσα,
 μὰ πάντα ὁ νοῦς κι ὁ λογισμὸς ἦτονε μετὰ κείνη·
 λίγο νερὸ ποτὲ φωτιὰ μεγάλη δὲν ἐσβήνει,
 μᾶλλον τὴν ζάφεται καὶ κεντᾷ καὶ βράζει καὶ πληθαίνει
 κ' εἶδαμε τὴν ἀναλαμπὴ ὄντε νερὸ τῆ γράινει.
 Ἔτσι κι αὐτὸς ὅτι ἔκαμε τὴν παῖδα ν' ἀλαφρόνη
 καὶ νὰ βρῆ ἀέρα καὶ δροσά, πλιά ἀνάφτει τὸ καμῖνι.
 Τῆ νιότη τοῦ 'ὄιδε ζυμὸ κ' ἐπλήθαινε ὁ καιμὸς του·
 τὸ ξεπρέχε γιὰ γιαιρικό, ἦτον ἀντίδικός του.
 Ὅπου εἶχε δεῖ ἄμορφο δέντρο, μὲ τ' ἄνθη στολισμένο·
 «Εἶν' τὸ Ἄρετούσας τὸ κορμί, τ' ἄμορφοκαμωμένο»·
 ὅπου ἕχε δεῖ τὰ λουλούδα τὰ κοκκινοβαμμένα,
 ἦλεγε· «Ἔτσι εἶν' τὰ χεῖλη τῆ καὶ τῆ κεφαλῆ μου ἐμένα».
 Ὅντεν ἐγροῖκα τοῦ ἀηδονιοῦ πὼς κλαδώντας κλαίγει,
 τοῦ ἐφαίνετο πὼς τὸν πονεῖ καὶ μοιρολόγι λέγει.
 Κ' ἐπρέχαι τὰ μέτια τοῦ στῆ γῆ πηλὸν ἐκάνα·
 τὰ θέλεε γιὰ παρηγοριά σ' πλιά πάθη τὸν ἐβάνα.
 Τ' ἄλογο δὲν τὸν ὠφελᾷ, γεράκι δὲν τ' ἀρέσει,
 γιατί ἕχε ἡ δόλια του καρδιά τῆ σαῖτιά στῆ μέση.
 Ἄφηκε τὸ λαγωνικό, γιατί τότεν παιδεύγει,
 τὸ ἀνῆγξ τὴν περιδιάβαση πλοῖο δὲν τῆνε γυρεύγει,
 τ' ἄλογον ἀπαρνήθηκε καὶ τὰ γεράκια ἀφῆνει,
 γιατί κακὰ γιαιτρεύουσι τὸ ἀγάτης τὴν ὀδύνη.
 Καὶ μόνος κι ὀλομόναχος ἐβάλλθη νὰ περάσῃ
 καὶ νὰ μὴ δῆ ξεφάντωσῃν, ὥστε πού νὰ γεράσῃ.
 Μὰ ἕχε ἕνα φίλο μπιστικὸ καὶ φρόνημο περίσσα
 — ὁμάδι ἀναθραφήκασι ἀπόσταν τὸ ἐγεννήσα —
 καὶ τ' ὄνομα τοῦ φίλου του Πολύδορον ἔλεγα·
 σὲ μιά πνοῇ ἐξοῦσανε, σὲ μῖαν ἀγάπη ἐπλέγα.
 Καὶ μὴ μπορώντας τὴν κρουφὴν ἀγάπη πλοῖο νὰ χώνη,
 μὰ ταχινή τοῦ φίλου του τῆνε ξεφανερώναε.

110

115

120

122

125

130

135

140

145

- ΡΩΤ. Λέγει: «Αδερφέ μου, δὲ μπορῶ στὸν κόσμῳ πλιὸ νὰ ζήσω,
γιατὶ βαλα ἓνα λογισμὸ καὶ στέκο ν' ἀφορμίσω:
σ' τόπο νηλὸν ἀγάπησα, μακρὰ πολλὰ ξαμῶνον» 150
κοπιῶ εἴκαιρα τὰ χέρια μου νὰ πιάσω τὸ δὲ σῶνον:
Τῆ θυγατέρα τοῦ ρηγός, τοῦ ἀφέντη μας τὴν κόρη,
ὅπου ἄνεμος δὲν τσῆ ᾄψεκε οὐδ' ἥλιος τὴν ἐθώρει,
κι ὅπου μᾶς παίρνει τὴ ζοὴν ὄντε μᾶς πιάση μάχη,
ὁ λογισμὸς εἶν' ποῦ βαλα δίχως θεμέλιο νὰ χῆ.
Γνωρίζω πῶς οἱ δύνამες τὸ θέλω δὲ μποροῦσι,
κι ὁ,τι κι ἂ κτίζω ὀλημερνίς κάθε βραδὸν χαλοῦσι» 155
μὰ, τυφλωμένος βρίσκομαι, τὸ κανὼ δὲν κατέχω
κ' ἤχασα τὸ λογαριασμὸ καὶ πλιὸ μου νοῦ δὲν ἔχω.
Δὸς μου βουλή παρηγοριάς, σὰ φίλος βουθήθησέ μου
καὶ τούτα ποῦ μ' ἐρήκασι, δὲν τὰ ληψία ποτὲ μου». 160
- ΠΟΙ. Ἐχάθηκε ὁ Πολύδωρος τοῦ φίλου του ν' ἀκούσῃ
τὸ πρᾶμα ὅπου δὲν ἤλπιζε τὰ χεῖλη του νὰ ποῦσι
καὶ μὲ βαρὺ ἀναστεναμὸ καὶ μ' ὄνην ἀλλοιωμένη
στρέφεται, στὸ Ρωτόκριτο κ' ἔτσι τοῦ συντυχαίνει: 165
- ΠΟΛ. «Ἀδέρφι, τὰ σοῦ γροίκτησα, τὰ μοῦ ᾄχεις μιλημένα,
ποτὲ μου δὲν τὰ λόγιαξά μουδ' ὄλπιζα σὲ σένα:
νὰ βάλῃς ἔτσι λογισμὸ κ' ἔτσι νὰ κιντυνεύῃς
καὶ πρᾶματα ἀνημπόρετα κι ἄμοιαστα νὰ γυρεύῃς»
γιατὶ σ' ἐκράτου γνωστικὸ, ἀνθρώπο παιδεμένο,
μὰ, σὰ θωρῶ, ἐκοιμάνουμιου, ὡς τὸ ᾄχω γροικημένο. 170
Κι ἀπείς μοῦ λὲς πῶς ἤβαλες τὸ λογισμὸν ἀπτεῖνο,
σήμερο κάνω ἀπόφαση καὶ κουζουλό σὲ κρίνω.
Ἦ ρηγοπούλα, σὰ γροικῶ, ἀγάπη δὲν κατέχει
οὐδὲ λογιάζει το ποτέ, μηδ' ἔτοιες ἔγνωιες ἔχει:
καὶ σὺ πῶς ἀποκότησες κι ἀφῆκες στὴν καρδιά σου,
νὰ φυτευτῆ τέτοιον δεντρὸ, καημένε, εἰς βάσανά σου,
ὅπου ᾄχει φύλλα, βλαβερά, καρπὸ φαρμακεμένο,
κι ἀπὸ τῆ ρίζα ὡς τὴν κορφή τ' ἀγκάθια γεμισμένο;
Ἄνωθός του εἶναι θανατερός, τὸ παρικὸ του βλάπτει,
ὡσάν τῆ φλόγα τσῆ φωτιάς, σάν τὸ καμῖνι ἀνάφται!
Ἄν ἡ Ἀρετούσα εἶγε βαλθῆ εἰσὲνα ν' ἀγαπήσῃ,
ἔσθ' δὲν ἤμοιάς ποτὲ νὰ μπῆς εἰς ἔτοια κρίση,

- ἀμῆ ἔπρεπε τὸν πόθο τῆς νὰ διώξῃς ἀπὸ σένα
καὶ νὰ μακρύνῃς ἀπὸ πᾶ, νὰ πορπατῆς στὰ ξένα,
παρὰ σ' ἀγάπη ἔτοιαις κερδὲς νὰ μπῆς, νὰ κιντυνεύῃς, 185
καὶ τὸ κακὸ σοῦ μοναχὸς νὰ θές νὰ τὸ γυρεύῃς.
Εἰσὲ παλάτια βασιλιῶ τὰ μάτια ὄντε στραφοῦσι,
πρέπει νὰ τὰ δοξάζουσι καὶ νὰ τὰ προσκυνοῦσι,
γιατὶ οἱ ἀλλῆς τῶν ἀφεντῶν ἔχουν ἀφτιά κι ἀκούσι,
καὶ τὰ τεχνιά τοῦ παλατιοῦ μάτια καὶ συντηροῦσι.
Κεῖ σὺ πῶς ἀποκότησες κ' ἐμπήκεις σ' ἔτοια πάθη;
Ἦ ρηγοπούλα ἴντα νὰ πῆ, Ρωτόκριτε, ἂν τὸ μάθη;
Ἄν τὸ νοήσῃ κ' ἤβαλὲ πόθο σ' ἀπτεῖνη ὁ νοῦς σου,
κακὰ ἀποδομίαια θωρῶ εἰσὲ καὶ τοῦ κύρου σου,
νὰ σᾶς ξορίσουν ἀπὸ πᾶ, φτωχούς νὰ σᾶσε κίμου' 195
ἔτοῦτα κι ἄλλα πλ' ἄσκημα θεὲ νὰ ν' προικιά τοῦ γάμου.
Μετᾶστρεψε τὸ λογισμὸ τούτων ὅπου σὲ κρίνει,
μὴν πᾶ κι ἀνάψῃς μὰ φωτιῶν ὅπου ποτὲ δὲ σβῆνει.
Ποῦρι τοῦ ἀθρόπου ἐδόθηκε κ' εἶναι τὸ φυσικὸ του
νὰ διαμετρῶ τὰ πρᾶματα μὲ τὸ λογαριασμὸ του 200
καὶ σὺ ἴντα μέτρος ἤκαμες σὲ τούτα ποῦ μοῦ λέγεις;
Θωρῶ κι ἀφήνεις τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ διαλέγεις!
Ἄσά γνωρίσῃ ὁ ἀθροπος κ' ἐλπίζει νὰ κερδέσῃ
κεῖνο τὸ πρᾶμα π' ἀγαπᾷ κι ὅπου πολλὰ τ' ἄρῆσει,
ὁ νοῦς παραλαφρώνεται, ἡ ἐλπία του πληθαίνει
κι ἀπάνω στὸ λογαριασμὸν εἶναι θεμελιωμένη
σάν τὸ μετρήσῃ μὰ καὶ δὺο καὶ βρισκει το πῶς μοιάζει,
ξετρεχει το μὲ προθυμιά κι ὅσο μπορεῖ σπουδάζει 205
καὶ σὺ μὲ ποῖο λογαριασμὸν ἔχεις σὲ τούτο ἐλπία;
Ἄδέρφι μου, ἔτσιο κουζουλόν ὡσάν εἰσὲ δὲν εἶδα.
Ποῦ σ' ἔσπυρε τὸ ριζικὸ κ' ἡ Μοῖρα νὰ σὲ βάλῃ,
κι ἀγάπησες ἔτοιαις λογῆς μὰ μας κερά μεγάλη;
Ἄνοιρον εἶν' πολλὰ ζαβὸ καὶ κουζουλό περισσα
καὶ γι' ἀφορμούςους τούς κρατοῦν ὅσοι ἔταιδᾶ ἀγατήσα.
Πολλά ναι δυσκολὴ δουλειὰ καὶ μερδεμένη ἔτοῦτη, 215
γιατὶ ναι διαφορὰ πολλὴ στὸν ἓνα ἀπὸ τὸν ἄλλο:
ἔσένα λῆστινε μικρὸ, τὸ ρῆγα λὲν μεγάλο.

Τὰ χόρτα π' ἀγκυλώνουσι, τ' ἀγκάθια ποῦ κεντοῦσι,
 γιά πελελοῦς τοὺς κρέζουσι ὅσοι κι ἂν τὰ κρατοῦσι. 220
 Ποτὲ τὸ χέρι στῆ φωτιά μὴ γγίξῃς, γιατί καίγει
 μέσ στὸ πηγίδι κάρβουνα κίανεις μὴν πὰ γυρεύῃ.
 Ὁ ρήγας ἔχει τὴν ξέαν εἰς ὀ,τι κι ἂν ὄρισῃ,
 κι ὡς θέλει καὶ ὡς τοῦ φαίνεται κάνει δική του κρίση.
 Εἰς τὴ βουλή του βρίσκεται καλὸ μᾶς καὶ κακὸ μᾶς 225
 καὶ μᾶς στὸ χέρι του κρατεῖ ζωὴ καὶ θάνατό μᾶς.
 Ὁ βασιλιὸς εἶν' σπλαγχνικός, γλυκὺς μὲ πᾶσαν ἔνα
 μὴν κομπωθῆς πῶς ἀγαπᾷ τὸν κύρη σου κ' ἐσένα.
 Κι ἀφέντης ὅσο πλιά ἀγαπᾷ τὸ δούλο, ἀνὲν καὶ σφάλῃ,
 σ' τόσο περίσσαν ὄρηγτα γυρίζει καὶ μεγάλη, 230
 καὶ τόσο πλιά στὰ σφάλματα ποῦ στήν τιμὴ ξαμῶνου.
 καὶ στήν καρδιὰν ἀγγίζουσι καὶ μέσ στὸ νοῦ ξαπλώνου.
 Διδῶξε ται αὐτοὺς τοὺς λογισμοὺς, μηδὲν κακατοδόσης
 γομάρι ὅπου δὲ δύνεσαι, μὴ θέλης νὰ σηκώσης.
 235
 Μὲ τὸ ἴδιο σου τὸ φύσιμα μὴ βουληθῆς νὰ ξάνης
 φωτιά ποῦ δὲν ἐσβήνεται, καὶ τὸ κορμί σου κάνης.
 Εἰς τὸ παλιὸ τοῦ ρηγῶς, ἀδέρφι, πλιὸ μὴν πηαίνης,
 γιατί, σὰ σὲ θεωρὸ συχνὰ ν' ἀνεβοκαταβαίνης,
 ὁ κόσμος εἶναι πονηρὸς κι ὁ πόθος σὲ τυφλώνει, 240
 κι ὡς καὶ νὰ τὸ κρατῆς κρουφὸ, γοργὸ τὸ φανερώνει
 κι ἀνὲν καὶ τοῦτο γροικηθῆ, ποῦ ἡ Τύχη μὴν τ' ὄρισῃ,
 λόγιασε, βάλε το στοῦ νοῦ, τὰ θε νὰ κάμη ἡ κρίση:
 ὁ ρήγας ἔχει τὴν ξέα κ' εἶναι ἡ δουλειὰ δική του
 καὶ μ' ἀπονιά γδικιώνεται, σὰ θέλει ἡ δρεξή του,
 ἐπούτη τὴν ἀποκοτιὰν ὅπου βάλεν ὁ νοὺς σου:
 245
 ἐσένα φέρνει θάνατο καὶ πάθη τοῦ κυροῦ σου».
 ΠΟΙ. Ἦστεκεν ὁ Ρωτόκριτος τοῦ φίλου του ἀφουκράτο
 ὡσάν τυφλὸς κι ὡσὰ βουβὸς καὶ δὲν τοῦ ἀπλογοῦτο.
 250
 Καὶ μὲ τὴν ὄρα τὴν πολλὴ σ' ἀπόκριση ἐκινήθη·
 μὲ κλάημα κι ἀναστεναμιὸ τοῦ φίλου ἀπλογοῖθη:
 ΡΩΤ. «Ἀδέρφι μου, γνορίζω το, θεωρῶ, τὸν κόπο χάνω
 καὶ τὸ ζυγῶνω ἔτσι μακρὰ, ποτὲ μου δὲν τὸ φτάνω»
 κατέχω, κι ἂ μαθητευτῆ ἔκεινο ὅπου ξετρέχω,
 ἐστῆμωσε τὸ τέλος μου καὶ πλιὸ ζοῖ ἂν ἔχω» 290

μὰ πιάστηκα, ἐμπερδενήκα, ξεμπερδεμὸ δὲν ἔχω,
 μ' ὄλο ποῦ βλέπω τὸ κακὸ, τὸ βλάψιμο κατέχω. 255
 Λογιάζω το, γνορίζω το, πὼς πρέπει νὰ τ' ἀφήσω
 καὶ μὲ νερὸ τὰ κάρβουνα γλήγορα νὰ τὰ σβήσω,
 μὴν κάμωσι ἀναλαμπῆν, ἡ ὅποιά τὴ λάμπη δίδει
 καὶ φανερώσει τὸ κρουφὸν ὅπου νὰν στὸ σκοτίδι· 260
 κι ὀ,τι κι ἂ χάνω στὰ βαθιά, τόσες φορὲς καὶ τόσες,
 ἔμπη σὲ χίλια στόματα, ἔμπη σὲ χίλιες γλώσσες.
 Μὰ ἴντα μοῦ ξάζει νὰ γροικῶ καὶ τὰ περὰ νὰ γνώθω,
 ἐδὰ ποῦ σκλάβος βρίσκομαι καὶ δούλος εἰς τὸν πόθο;
 265
 Ἰντα μοῦ ξάζει νὰ γροικῶ, τί μὲ φελλὰ νὰ ξενύρω
 ἀπείς τὸ ὄρομον ἤσφαλα, δὲ βλέπω νὰ τὸν εὐρῶ;
 Πλιὸ μπόρεση ὁ λογαριασμός δὲν ἔχει νὰ βουηθήση
 ἐκεῖ ὅτ' ἀγγίξῃ ἡ πεθιμιά καὶ τὸ ἐρωτιάς ἡ κρίση.
 270
 Οἱ λογισμοὶ εἶναι σατιτιές, καρδιά μου εἶν' τὸ σημάδι
 καὶ μάχουναται καὶ ποιδὸς μπορεῖ νὰ τὰ συμβάσι ὀμάδι;
 Ὁ πόθος ὄντε βουληθῆ καὶ θέλει νὰ νικήση,
 γνώση δὲν εἶ οὐδὲ δύναμη νὰ τόνε πολεμήση.
 Πολλὰ μεγάλην ἀφεντιά, πολλὰ μεγάλη χέρι
 275
 ἔχει τ' ὀλόγδυνο παιδί ποῦ παίζει τὸ δοξάρι
 βαστὰ κουρπὰ ψιλή μαργιά, τὰ μάτια μᾶς κουκλώνει
 καὶ τὸ κακὸ ποῦ μελετᾷ δὲ μέσ τὸ φανερώνει.
 Τὴν ἴσα στράτα δὲν πατεῖ, μὰ τὴ στραβὴ γυρεύει,
 φαριμακεμένες μαγεριές πάντα μᾶς μαγερεύει.
 280
 Ἄλλοι ἄξοι, φρονιμῶτατοι, ποῦ γαν καιροῦ θεμέλιο,
 τοῦ Ἐρωτα ἐγενήκασι παιγνίδι, του καὶ γέλιο.
 Εὐκόλα καὶ τὰ κάρβουνα κ' ἡ σπιθα ἀναλαμπάνει,
 τ' ἔγερσ, τὰ λινόξυλα, ποῦρι καὶ νὰ τὰ φτάνη.
 285
 Ἐβιάθηκα τὸ ἀπὸ καιρὸ κ' ἠθέλησα ν' ἀρχίσω,
 νὰ λιγοπηνάω στοῦ ρηγῶς γιὰ νὰ τὸ ἀλησιμονήσω.
 νὰ βρω βοτάνι δροσορὸ καὶ τὴν πληγὴ νὰ γιάνω,
 καὶ πλιὸ τὰ ξύλα στῆ φωτιά νὰ μὴν τὰ βάνω ἀπάνω,
 κ' εἰς ἄλλο πρῶμαν ἐγνοιανὸ τὸ νοῦ μου νὰ μπερδέσω
 καὶ τὸ κρατῶ ἀνημπόρετο, νὰ δῶ νὰ τὸ μπορέσω:
 290
 κι ὡς τὸ λογιῶσω, μοῦ ῥχεται μεγάλη λιγωμάρα,
 τὰ μέλη ἀποκρουγαίνουσι καὶ πιάνει με τρομάρα»

θαμπάνουνται τὰ μάτια μου κ' ἡ ὄψη ἀπονεκρώνει,
 κ' ἔδρω τοῦ ψυχωμαχισμοῦ τὸ πρόσωπό μου δρώνει.
 κι ὀπίσω ἂ θέλω νὰ σωρθῶ, ἢ πεθῆμι μ' ἀμπόθει.
 σ' ἐκεῖνο ποῦ ὁ λογαριασμός κ' ἡ γνώση πλοῦ δὲ γνώθει.
 Λόγιασε σ' ἴνα βρισκομαι καὶ ξαναδέ το πάλι, 295
 πὲ μου ποδὲς νὰ βουτηθῶ σ' ἔτοια δουλειὰ μεγάλη.
 Ἀρχὴ ἦτονε πολλὰ μικρὴ κι ἄφαντη δίχως ἄλλο,
 μὰ τὸ μικρὸ μὲ τὸν καιρὸν ἐγίνηκε μεγάλο.
 ἐλόγησα νὰ τὴ θεωρῶ κι ὡς τὴ θεωρίᾳ νὰ σάνω
 καὶ μετὰ κείνη νὰ περνῶ καὶ νὰ μηδὲν ξαπλώνω.
 κι ἀγάλια-ἀγάλια ἢ πεθῆμι μ' ἔβανεν εἰς τὰ βῆθη,
 κ' ἦκαμε ρίξες καὶ κλαδιά, βλαστοὺς καὶ φύλλα κι ἄθη.
 κ' ἐπλήθηναι τὴν πεθῆμι τὸ πελελό μου ἀμμάτι
 κ' ἤρχιζε κ' ἐστρατάριζε κ' ἐστιγανοπορτάει.
 Τὸ στιγανὸ μὲ τὸν καιρὸ προθυμῶν ἐγίνη
 κ' ἦβαν ὁ Ἔρωτας κρουφὰ τὰ ζύλα στὸ καμίνι.
 Κι ὡσὺν ἀπὸ μικρὸν ἀγρὸ πουλί μικρὸν ἐβγαίνει,
 τρεμουλιασμένον κι ἄφαντο καὶ μὲ καιρὸ πλεθθαίνει,
 κάνει κορμί, κάνει φτερά, κάθ' ὅρα μεγαλώνει
 καὶ πορταεῖ, χαμοπετᾷ, φτερούγια του ξαπλώνει,
 κι ἀπ' ἄφαντο κι ἀπὸ μικρὸ ποῦ τὸν ὄντεν ἐφάνη,
 κορμί, φτερά καὶ δύναμη καὶ μεγαλότη κάνει,
 τὸ ἴδιο ἐγίνη κ' εἰς ἐμέ, στὴν ἄπραγὴ μου νιότη:
 ἀρχὴ μικρὴ κι ἀνήφιστη ἦτον ἀπὸ τὴν πρώτη,
 μὰ ἐδὰ ἔχει τόση δύναμη κ' ἔτσι μεγάλη ἐγίνη,
 ὅπου μὸς πῆρε τὴν ἐξὰ καὶ δίχως νοῦ μ' ἀφήνει.
 Κ' ἡ ἀγάπη, ποῦ στὰ βάσανα ἀντρεύει καὶ πλεθθαίνει
 καὶ μὲ τοὺς ἀναστεναμοὺς θρέφεται καὶ χορταίνει,
 θάμασμα τοῦρι τὸ κρατοῦν ὅλοι, μικροὶ μεγάλοι,
 πὼς στὴν ἀρχὴ τῆς ἀνήμπορη γεννάται, στὴν ἀθάλη:
 σπῆθα μικρὴ κι ἀνήφιστη, δὲ λάμπει μηδὲ βράζει,
 καὶ πὼς νὰ κάμη ἀναλαμπὴ κιανεὶς δὲν τὸ λογιᾶζει:
 κι ἀγάλια-ἀγάλια θρέφεται, σὺν τὸ καμίνι ἀνάφτει,
 κεντὰ καὶ καίγει δυνατὰ καὶ τὸ κορμί μὲς βλάφτει.
 Πρωτύτερα ὄντε τ' ἀκουγα νὰ μοῦ τὰ λέσιν ἄλλοι,
 σ' ἔτοιες δουλειὰς ὁ λογισμὸς ἤλπιζα νὰ μὴ σφάλη. 325

μὰ ξάφνου ὁ κακορίζικος ἐπίστηκα στὸ βρόχι,
 ποῦ στ' ὄμορφό τῆς πρόσωπο πάντα στεμμένο τὸ ἔχει.
 Ἐμὲ κιανεὶς δὲ μοῦ φτאיξε μηδὲ παραπονοῦμαι
 τινὸς ἄλλου στὰ βάσανα κ' εἰς τὸ καιροὺς ὀπου ἔμαι· 330
 μὰ κάποια λίγη πεθῆμι ἐθήκωσε τὸ νοῦ μου
 καὶ δὺ φτεροῦγες ἦκαμε μέσα τοῦ λογισμοῦ μου:
 τοῦτες τὴν πεθῆμι πετοῦ, στὸν οὐρανὸ τὴν πᾶσι
 κι ὅσο σιμῶνον τῆ φωτιᾶς, τσι καίγει ἐκεῖν' ἢ βράσι,
 καὶ πάραυτας γκρεμνίζομαι, ἀπείς φτερά δὲν ἔχω,
 γιὰτὶ ἦφηκα τὰ χαμηλὰ καὶ τὰ ψηλὰ ξετρέχω· 335
 καὶ πάλι ἐκείνη ἢ πεθῆμι δὲ θέλει νὰ μοῦ λείψη,
 πάραυτας κάνω ἄλλα φτερά, πάλι πετῶ στὰ ὕψη,
 καὶ πάλι βρισκῶ τὴ φωτιᾶ, πάλι ξανακεντᾷ· με
 κι ἀπ' τὰ ψηλὰ ποῦ βρισκομαι μὲ ξαναρχεῖται χάμαι· 340
 κι ὄσες φορὲς εἰς τὰ ψηλὰ σῶσω, φωτιὲς ἐδρίσκω
 καὶ καίγουνται οἱ φτεροῦγες μου καὶ πέφτω καὶ βαρίσκω.
 Καὶ τοῦτη ἢ πεθῆμι ἢ λογιᾶ πετόντας μὲ πειράζει
 καὶ πάγει τσι φτεροῦγες μου εἰς τὴ φωτιᾶ, ὄντε βράζει· 345
 κι ὄστε ὀπου νὰ μὲ ὀλόκαψε, νὰ μ' ἔκαμεν ἀθάλη·
 μαγάρι νὰ μ' ὀλόκαψε, (τὰ φτερά, ποῦ ἐθήκωσεν ὁ νοῦς σου
 καὶ βάνει τ' ἀνημπόρετα μέσα τοῦ λογισμοῦ σου,
 βλέπεις, ἀδέρφι, ὅσο μπορεῖς· ἔβγα ἀπ' αὐτὴ τὴ ζάλη·
 στὸ πέτασμα ποῦ ἐπέταξες μηδὲν πετάξεις πάλι. 350
 Κι ἂν τὰ φτερά πετοῦν ψηλὰ καὶ τὴ φωτιᾶν ἐδρίσκεις,
 κόψε τα, ρίξε τα ἀπὸ καί, ζιμιὸ νὰ μὴ βαρίσκεις·
 γὴ βάλε τα καὶ βρέξε τα εἰς τὸ νερὸ τῆ γνώσης,
 ζιμιὸ νὰ μὴν πετᾷς ψηλὰ, ζιμιὸ νὰ χαμηλώσης.
 Θωρὸ το πὼς σὲ πολεμοῦ δὺο σου ὄχουθοι μεγάλοι:
 ἢ ἀγάπη μὲ τὴν πεθῆμι: κ' ἡ μιά, λέγω, κ' ἡ ἄλλη 355
 μποροῦσι, ὄστε νὰ θῆς ἐσοῦ, μὰ κάμε νὰ τ' ἀφήσης
 τ' ἄμοιαστα, τ' ἀνημπόρετα, ζιμιὸ νὰ τοὺς νικήσης·
 πᾶντὰ ναι στὰ ψηλὰ φωτιᾶ καὶ τσι φτεροῦγες καίγει·
 κείνου ποῦ τ' ἀνημπόρετα καὶ τ' ἄμοιαστα γυρεύγει.
 Διῶξε τσι αὐτοὺς τοὺς λογισμοὺς, μὴ σὲ κακομοιριάσου·
 πῆγανε στὰ γερᾶκια σου, χαίρου μὲ τὰ σκυλιὰ σου. 360

λησιμόνησε τοῦ παλατιοῦ, λησιμόνησε τῆς κόρης
τάξε πὸς ἦτο ὁ Θανάτος ἐκεῖ πὸν τὴν ἐθόρως.
Ποῦρι δὲν εἶσαι πελελός, μὰ τὰ πρεπὰ κατέχεις.
Φορέεις το καὶ γνωρίζεις το σὰν ἴντα ἐλπίδαν ἔχεις
εἰς ἔστοι πράμα δασκόλο, σ' ἔστοια δουλειὰ μεγάλη
ὅπου στὰ βάρητα τῆς γῆς βούλεται νὰ σὲ βάλῃ.
Φαρμάκιν ἔχει ἡ μαγεριά τούτη ποδ μαγερευγεις
καὶ ντροπιασμένο θάνατο μὲ προθυμιά γυρεύγεις».

ΠΟΙ. Τοῦ φίλου τὰ διατάματα μὲς στήν καρδιάν ἐμπάινα
τοῦ Ρόκρικου, καὶ τὴν πληγὴ δαιμάκιν ἀλαφραῖνα.

ΡΩΤ. Καὶ λέγει: «Ὅ,τι μοῦ μίλησες ἐτούτῃ τὴν ἡμέρα
σὲ λογισμὸ καλύτερο καὶ πλιά ἀλαφρὸ μ' ἐφέρα·
κ' ἐβάρηθηκα ν' ἀπαρνηθῶ τοῦ παλατιοῦ τῆ στράτα
καὶ νὰ μακρύνω ἀπ' τὴν καρδιά το' ἀγάπης τὰ μαντάτα·
νὰ δυσκολέσω το' ἀφορμὲς ὅπου μὲ τυραννοῦσι
κι ἂν ἐμπορῶ, τὰ μάτια μου πλιὸ τος νὰ μὴν τῆ δοῦσι·
κι ἂ δὲ μπορῶ νὰ τὸ βασισθῶ καθ' ὦρα, ἄς ἀποθαίνω
μὲ τιμημένο θάνατο παρὰ μὲ ντροπιασμένο·
κάλλιο νεκρὸ ἄς μὲ κλάψουσιν ὁ κόρης μου κ' ἡ μάνα,
παρὰ νὰ ποῦ πὸς μ' ἐντροπήν ἀπ' τῆ φλακῆ μ' ἐβγάνω».

ΠΟΙ. Κι ἀρχίτισαν ἀπολιγοῦ νὰ πράσσει στοῦ παλάτι,
τὴν ἀρμηναῖά τοῦ φίλου του καὶ τῆ βουλή του ἐκράτει,
μὰ σφαλεν εἰς τὰ λογιάζε καὶ στὰ τασσε νὰ κάμη
καὶ τὸ κορμί του ἐσούρωνε κ' ἤπρεμε ὡσάν καλάμι.
Καὶ μὴ μπορώντας νὰ βασιστῶ τὸ μάκρος ἀπ' τὴν κόρη
ἐβάρηθηκε τοὶ πόνους του νὰ συγκερνᾷ ὡς ἐμπόρει.
Κι ὄντεν ἡ νύκτα ἡ ὀροσερὴ καθ' ἄνθρωπο ἀναπεύγει
καὶ κάθε ζῷ νὰ κοιμηθῆ τόπο νὰ βρῆ γυρεύγει,
ἦταιρνε τὸ λαγοῦτο του κ' ἐσιγανοπορτάει
κ' ἐκτύπα το γλυκιὰ-γλυκιὰ ἀνάδια στοῦ παλάτι.
Ἦτον ἡ χέρα ζάχαρη, φωνὴ εἶχε σάν τ' ἀηδονί·
κάθε καρδιά, νὰ τοῦ γροικᾷ, κλαίγει κι ἀναδακρύνει.
Ἦλεγε κι ἀνεθίβανε τῆς ἐρωτικῆς τὰ πάθη

καὶ πὸς σ' ἀγάπῃ ἐμπέρδεσε κ' ἐψύγη κ' ἐμαράθη.
Κάθε καρδιά ἀνελάμπανε, ἂν ἦτο σάν τὸ χιόνι,
σ' ἔστοια γλυκώτατη φωνή, κοντὰ νὰ τῆς σημόνη·

ἐμέρωνε ὄλα τ' ἄγρια, τὰ δυναστὰ ἀπαλαῖνα·
στοῦ νοῦ τ' ἀνθρώπου δ,τι ἦλεγε, μὲ λήπιση ἐπομένα·
ἐμίλειε παρσιπόμενες ποῦ τοὶ καρδιές ἐσφάζα,
τὸ μάρμαρον ἐσπούσανε, τὸ κρούσταλλον ἐβράζα.
Ἦμινογε καὶ τοῦ φίλου του, ὄγια νὰ τοῦ πιστεύη,
πὸς μετ' αὐτὰ θὲ νὰ περνᾷ, κι ἄλλο νὰ μὴ γυρεύη.
ΡΩΤ. Λέγει του: «Φίλε, ἐβάρηθηκα τραγοῦδι καὶ λαγοῦτο
γλήγορα νὰ μὲ γιάνουσι στοῦ λογισμὸν ἐτοῦτο·
σὰν τραγοῦδίσω καὶ νὰ πῶ τὸν πόνο ποῦ μὲ κρίνει,
μοῦ φαίνεται πὸς εἶν' νερὸ καὶ τῆ φωτιά μου σβήνει».

ΠΟΙ. Ἐλόγησε ὁ Πολύδορος πὸς τοῦτο ν' ἀληθένη,
καὶ νὰ περνᾷ μὲ τοὶ σκοποὺς κι ἄλλο νὰ μὴ γυρένη·
καὶ πάλι τρόπο ἀκαρτερεῖ, ὡς γιὰ νὰ τὸν διατάσσει,
ν' ἀπαρνηθῆ καὶ τοὶ σκοποὺς κι ἄλλη βουλή νὰ πιάσει·
εἰς τούτῃ τὴν καλὴ καρδιά δὲν τότε δυσκολεύει·
σὰ φρόνιμος, στοῦ διατάμα πάντα καιρὸ γυρεύγει.

Κ' ἦτονε μετὰ λόγου του, δὲ θὲ νὰ τὸν ἀφήσει
ἐκεῖνα ποῦ τὸν τυραννοῦν κι ἀπόχου ἀκόμη ρίζα,
ὡστε νὰ τοῦ βρωμέσσοσιν δ,τι κι ἂν τοῦ μυρίζα·
καὶ τὴν αὐγὴ, πρὶ ἄλλος τοὶ δῆ, στοῦ σπίντ ἐμαγέρνα·
κι ὁ ρήγας μὲ τῆ ρήγισσα πολλὴ χαρὰν ἐπαίρνα,
νὰ τοῦ γροικοῦ νὰ τραγοῦδῆ κι ἔτσι γλυκιὰ νὰ λέγη
τοῦ Ἔρωτα τοὶ πονηριές, τοὶ πρῶξες του νὰ ψέγη.
Μ' ἀπ' ὄλους κι ὄλες πλιά γλυκὰ ἦσα στήν Ἀρετούσα
καὶ τὰ τραγοῦδια ξυπνητῆ συχναῖα τὴν ἐκρατοῦσα·
κι ὀληνηκτικὲς ἀνάπανη δὲν εἶχε νὰ λογιάζη

ποῖος εἶναι αὐτὸς ποῦ τραγοῦδεῖ καὶ βαρναναστενάξει·
καὶ μέρα-νόχτα ἡ πεθμιά πληθαίνει νὰ τ' ἀκούγη
μὴ γνέθοντας κι ὁ Ἔρωτας ὄντε γελᾷ μὲς κροῦγει.
Εἰρίσκειτο ταχιά κι ἀργὰ πάντα στή συντροφιά τση
κεῖνη ποῦ τὴν ἐβύξασε, Φροσύνη τ' ὄνομά τση·
ἐτούτῃ χρόνος καὶ καιροὺς ἦτονε στοῦ παλάτι·
τῆ ρηγοπούλα, ἐβύξασε κι ὡς μίνα τὴν ἐκράτει.
Στῆ βλέπησῃ τῆς ἐτουῆς τὴν εἶχαι δοσμένη,
γιατὶ ἦτονε ἄξα, φρόνιμη, περίσσα τιμημένη·

καὶ μὲ τῆ νένα τση συχινιά ἐμίλαιε τοῦτα-κεῖνα:
πάντα γιὰ τὸν τραγοῦδιστὴν ἀθιβολῆς ἔκινα.

435

Κι ὀληνωκτιές ποῦ τραγοῦδεῖ τόσα πολλὰ ἤρεσέ τση,
ποῦ ὕπνον εἰς τὰ μάτια τση δὲν ἦβανε ποτέ τση.
Ἦπταιρνε τὰ τραγοῦδια του, συχινιά τὰ ξαναλέγει
κ' ἐρχίνισεν ἀπὸ μακρὰ ὁ πόθος νὰ δοξέυγη.

440

καὶ δίχως νὰ τὸν θωρή, μὲ τὰ τραγοῦδια ἔκεινα
σ' ἀγάπην ἐμπεροδεύετο κ' εἰς παθμιῶν ἔκινα.

Κ' ἐξῦπνα καὶ τῆ νένα τση κ' ἐμίλαιε μετὰ κείνη,
κρουφά, κλεφάτα ἐπάτασε τοῦ Ἔρωτα ἡ δδύνη.
Ὅποιο τραγοῦδι τὸ ἄρεσεν, ἤπιανε κ' ἤγραφέ το'
ἐθώρειε, ἐξαναθώρειε το, ξεστήγου ἐμάβαινέ το:
τὸ σύνθεμα τοῦ τραγοῦδιού καὶ τοῦ σκοποῦ ἡ γλυκότη
ἐσκαθάβαινε συρρολιστά τση κορασῆς τῆ νιότη.

445

Ταχιά-ταχιά ἐσηκώνουντο πρὶ νὰ ζυγνήσου οἱ ἄλλοι
κι ὁ λογισιμὸς τση εὐρίσκετο σὲ παιδαριμὴ μεγάλη.

450

Τοῦ ὕπνου τῆς ἀνάπαυσης, τὴν ὀρδινιά ποῦ κράτει,
ποῦ ὄστερη νὰ σηκωθῆ ἦτον ἀπ' τὸ κρεββάτι,
ἤφηκε, δὲν τῆς θέλει πλιὸ κ' εἰς ἄλλες ἔγνοιες μπαίνει
καὶ φαίνεται τση κ' ἡ ἀγρυπνιά τῆ θρέφει καὶ χορταίνει.

455

Ἡ νένα δὲν ἐλόγιαζε πὼς νὰ ἴμνη εἰς πόθου δδὴνη
καὶ τοῦτη τὴν καλὴ καρδιά νὰ παίρνη τὴν ἀφήνει.

Ἔτσι κι αὐτὴ σὺν κοπελιά ὀρέγετο ν' ἀκούγη:
δὲν ἔγνωθε κι ὁ Ἔρωτας συχινὰ τση κατακρούγει
κι ἂ δὲν τὴν εὐρη ζυγνητή, νὰ τοῦ τὸ πῆ νὰ πηλαίνη,
σὸ δεύτερο κατάκρουσμα ἀνοίγει του καὶ μπαίνει.

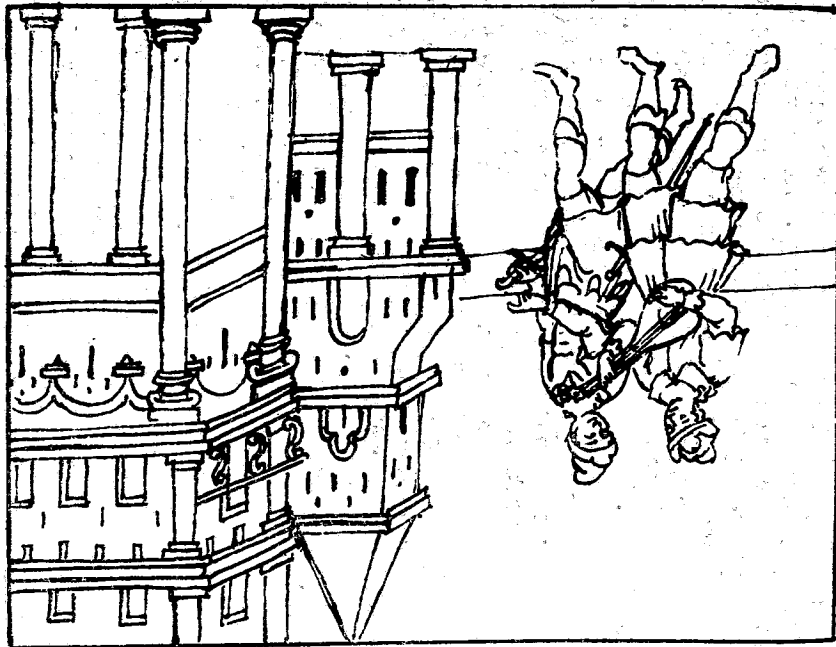
460

Μ' ἀγκούσες, μ' ἀναστεναμούς, ἐπέρνα νύκτα-μέρα,
καὶ δὲν ἐθώρειε ποῦ τ' ὄνε νουὸς ρήγα θυγατέρα,
νὰ μὴν ἀφήση ὁ λογισιμὸς ἐκείνος νὰ ριζώσει,
νὰ τὸνε διώξη νὰ διαβῆ, νὰ μὴν τὴνε προδώση.

465

Ἀμ' ἤφηκε κ' ἐπλήθυνε ἡ λαύρα σὸ καμίνι
κι ἀπὸ μιά στίβα ὀλόμικρη φωτιά μεγάλη ἐγίνη.
Ὁ ρήγας μιά ἀπὸ τσι πολλῆς ἠθέλησε νὰ πάθη
ποῖός εἶναι αὐτός ποῦ τραγοῦδεῖ τῆς ἐρωτίας τὰ πάθη
ἔτσι γλυκιὰ καὶ νόστιμα, ποῦ ταίρι ἄλλο δὲν ἔχει,
κ' ἐβλάθηκε νὰ τὸνε δῆ καὶ νὰ τὸνε κατέχη.

470

Εἰκ. 2. Ὁ Ερωτοκριτος τραγοῦδεῖ γιὰ τὴν Ἀπερόβα.

καὶ μίαν ἡμέρα κάλεσμά ἤκαμε στὸ παλάτι,
 ξεφάντωμα ἀπὸ τὸ ταχὺ ὡς τὸ βραδὺν ἐκράτει·
 κ' ἐλόγησε μὲ τοὺς πολλοὺς ὅπου ἦσαν καλεσμένοι,
 πῶς νὰ ῥθῃ κι ὁ τραγουδιστῆς ἐκεῖνος ποὺ ἀνιμένει,
 ὅπου τῆ νύκτα ἔτσι γλυκιὰ τὰ βάσανά του λέγει,
 ὅπου τὸν ἀνθρώπο κινᾷ, μὲ τὸ σκοπὸ, νὰ κλαίγη.
 Ἄμ' ἤσφαλεν ὁ λογισμὸς ἐτότες κ' ἐκοιμήθη
 κι οὐδένα σ' κεῖνα π' ἄρχισεν ὄφελος δὲν ἔδοθη,
 γιατί ποτὲ ὁ Πρωτόκριτος δὲ θεὸ νὰ τραγουδήσῃ
 στὸ φανερό, νὰ τόνε δῆ κιανεῖς, νὰ τὸν γνωρίσῃ,
 καὶ δοσκολέψῃ ἢ μοῖρα του μὲ τοὺς σκοποὺς ὁμάδι
 καὶ χάσῃ τὴν παρηγοριὰν ὅπου ἔχε πάσα βράδυ.

475

480

Κ' ἐπήγε μὲ τὸ φίλο του, παράμερα καθίζει,
 δὲν εἶχε φῶς νὰ στρέφεται μηδὲ ν' ἀναντρανίζει.
 Τὰ μάτια του καμιά φορά στασιὸ τοῦ συντηροῦσα
 στὸν τόπον ὅπ' εὐρίσκουντο κ' ἦτον ἡ Ἄρετούσα,
 κι ὅσο τσῆ φεύγει τσῆ φωτιάς πλάι τόσο τσῆ σιμώνει
 κι ὄρες ζεστός ἐπόμενε κι ὄρες κρυδὸς σὰ χιόνι.

485

Ἀρχίσεις ἡ ξεφάντωση κ' ἦρθαν οἱ καλεσμένοι
 κ' ἡ Ἄρετούσα μὲ χαρὰ στέκεται κι ἀνιμένει
 ν' ἀκούσῃ τοῦ τραγουδιστῆ τσῆ νύκτας, νὰ γνωρίσῃ
 ποιὸς εἶναι ποὺ τὴν τυραννᾷ κι ὅπου τσῆ δίδει κρίση.

490

Ἀρχίσασι νὰ τραγουδοῦν κι ὁ ρήγας τοὺς ἐγροῖκα
 μέσα του λέγει: «Ὡσὰ θωρῶ, ὄπισθ τὸν ἀφήκα
 τσῆ νύκτας τὸν τραγουδιστῆ ποὺ ἔθελα νὰ κατέχω»
 καὶ ποὺ ἔθελα νὰ ξεγνοιαστῶ, πλιότερη ἐγνοιαν ἔχω».

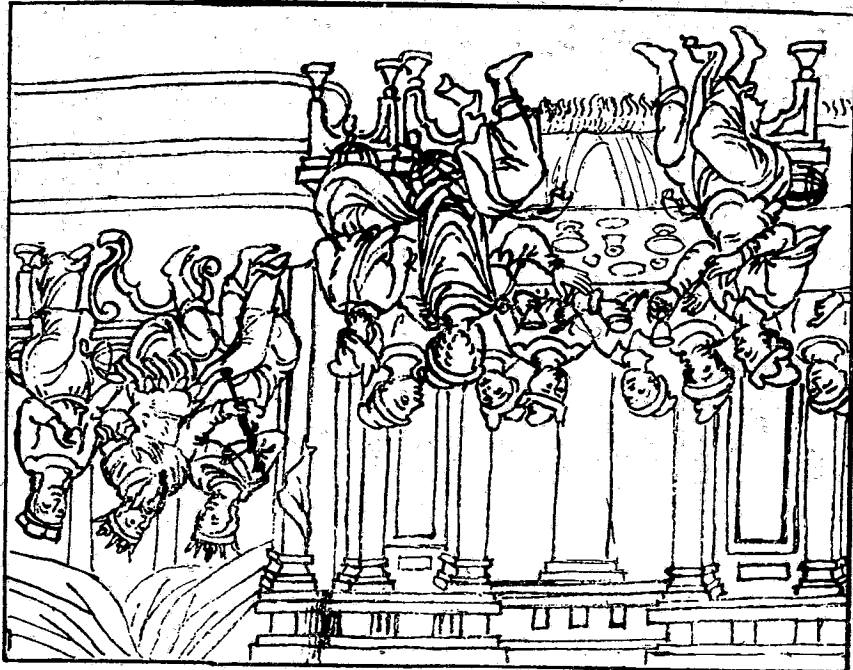
495

Ἐθώρπει τους, ἐγροῖκα τους ἐκεῖ ποὺ τραγουδοῦσα,
 μ' ἀπὸ τσῆ νύκτας τὸ σκοπὸ μακρὰ πολλα ἐκράτουσα.
 Ἡ Ἄρετούσα ἐκάθουτο στὸ πλάγι τοῦ κυροῦ τσῆ
 κι ὅσον ἐγροῖκα, τόσο πλάι ἤβανε μὲς στὸ νοῦ τσῆ
 τσῆ νύκτας τὸν τραγουδιστῆ, γιατί κιανεῖς δὲ σῶνε
 ὡσὸν ἐκεῖνο νὰ τὸ πῆ οὐδὲ νὰ τοῦ σιμώνῃ.

500

Μεγάλῃ καλοθέληση στὸ λογισμὸ ἐκινᾷτο
 κ' ἐκείνου τοῦ τραγουδιστῆ τσῆ νύκτας ἐθυμῆτο.
 Ἦτανεν ἡ ξεφάντωση, ἐβράδιασεν ἡ ὥρα
 καὶ καθενεῖς στὸ σπᾶτι του ἐπήγε κ' εἰς τῆ χώρα.

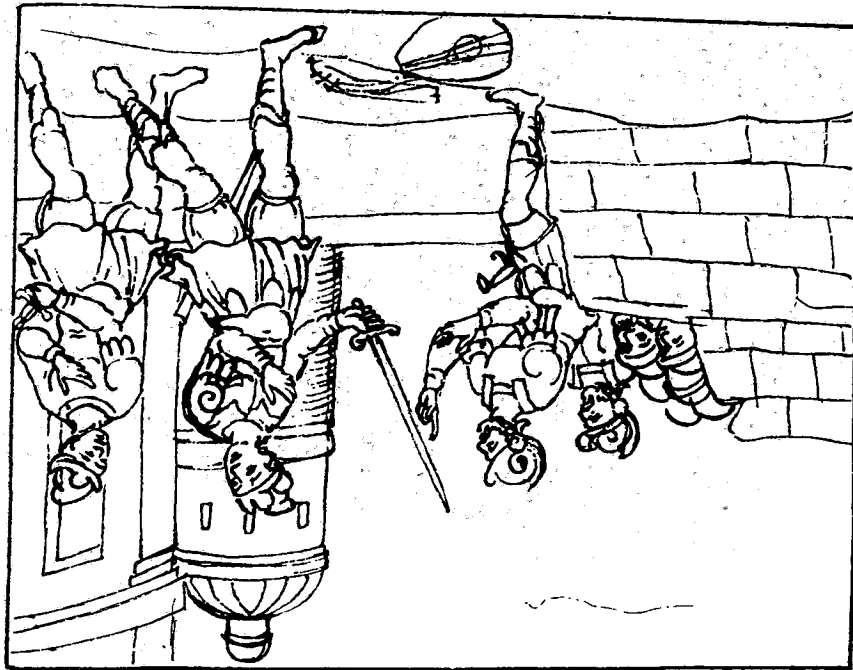
505

Εἰκ. 3. Ξεφάντωμα στὸ παλάτι.

ὁ ρήγας βάνει λογισμό, πολλὰ βαθιά τὸν πιάνει,
 ἴντά ναι κι ὁ τραγοῦδιστὴς τῆ νύκτας δὲν ἐφάνη·
 510 καὶ μ' ἄλλο τρόπο ἐβάλθηκε ποῖος εἶναι νὰ κατέχη
 κι ὥστε νὰ μάθη καὶ νὰ δῆ μεγάλην ἔγνωσαν ἔχει.
 Καὶ κράζει μιὰν ἀργατινὴ δέκα ἀπὸ τὴν ἀδελή του
 ὅτι ἐπλερώνουνα καλά νὰ βλέπουν τὸ κορμὶ του·
 λέγει τους: «Πιάστε τ' ἔρματα χωστὰ καὶ μὴ μιλεῖτε
 κι ἀμέτε σὲ παραχωστὸ κρουφὰ καὶ φυλαχτήτε
 515 κι ὡς ἔρθῃ αὐτὸς ποὺ τραγοῦδεὶ καὶ παίξει τὸ λαγοῦδρο,
 γλήγορα φέρετέ τονε εἰς τὸ παλάτι ἐτοῦτο!».
 Κινῶν καὶ πᾶσι τὸ ζῆμιο κ' οἱ δέκα ἀρματοῦμενοι·
 καθένας τὸν τραγοῦδιστὴ ἵστακε κι ἀνιμένει·
 520 εἰς ὦραν ὀλιγοῦτικην ὅπου ὄσανε χωσιμένοι·
 θωροῦνε μ' ἓνα σύντροφον ἀξάφνου καὶ προβαίνει·
 κ' ἀρχίζει πάλι τὸ σκοπὸ, τὸ γλυκοζαχαρένιο,
 κ' ἐκτύπα τὸ λαγοῦδρο του, σὺν τῷ γε μαθημένω.
 525 Ἦ γλώσσα του παρὰ ποτὲ ἐγένηκεν ἀηδῶνι
 καὶ τὸ μεσάνυχτο περνᾷ, τὸ φῶς τσ' ἀγῆς σιμώνει·
 τότες ἀπὸ τὸ χάλασμα ἐβγαίνουν οἱ ἀντρωῦμενοι
 κι ὡς τσ' εἶδεν ὁ Ρατόκριτος σκολλᾶζει καὶ σωπαίνει·
 καὶ τὸ λαγοῦδρο ἐσκόρπισεν εἰς ἑκατὸ κομμάτια,
 νὰ μὴν τονὲ γνωρίσουνε κείνα τὰ ξένα μάτια·
 530 καὶ λέγει καὶ τοῦ φίλου του: «Ἀπόψε κάνει χρεῖα,
 νὰ δεῖξωμὲ τὴ δύναμη κι ὄλη μας τὴν ἀντρεία,
 ἢ ὄρεξή σου ἂ σὲ βαστᾷ, νὰ μὴ μᾶσε γνωρίσου·
 ἀπόψε κάμε τὸ πρεπὸ καὶ σὺ μὲ τὸ σταθί σου·
 535 κ' ἐγὼ κάλλιὰ ζω θάνατο παρὰ νὰ γνωριστοῦμε
 καὶ πρὶ μᾶς πᾶσι στοῦ ρηγὸς θέλω νὰ σκοτωθοῦμε.
 Ἐτοῦτοι ποῦ ἀπ' τὸ χάλασμα ἐστέκαν κι ἀνιμένα,
 ὁ βασιλιὸς τοὺς ἴπασε νὰ πᾶσουςιν ἐμένα·
 κ' ἐγὼ δὲ θέλω νὰ πιασῶ, καλλιὰ ζω ν' ἀποθάνω
 καὶ νὰ μὲ πᾶρουσι νεκρὸν εἰς τὸ παλάτι ἄπάνω.
 Τὸ κάλεσμα ὅπου γίνηκε τὴν περασμένη σκόλη,
 540 κάτεχε, ἐγὼ μουν ἀφορμὴ κ' ἐμαζοχτήκαν ὄλοι.
 Στέκε κοντὰ μου, βούθηθε μου κι ἄς πολεμοῦμε ὁμάδι
 κ' ἐπιζῶ, ἀπόψε ἀγδίκιωτοι δὲν πάμην εἰς τὸν Ἄδη».

ΡΕΣΤ.

Εἰκ. 4. Σὺλληψη τῶν τραγοῦδιστῶν.

- ΠΟΙ. Γροικήστε τοῦ Ἔρωτα, θιμάσματα τὰ κάνει:
εἰσὲ θανάτους ἑκατό, ὅσοι ἀγαπῶν, τοὺς βάνει·
πληθαίνει τὸς τὴν ὄρεξιν καὶ δύναμιν τὸς διδοί,
μαθαίνει τοὶ νὰ πολεμῶ τὴ νύκτα, στὸ σκοτιδί·
κάνει τὸν ἀκριβὸ φτηνὸ, τὸν ἀσκητὸ ἐρατάρη,
κάνει καὶ τὸν ἀνημπορὸν ἀντρα καὶ παλληκάρη·
τὸ φοβιτάρην ἄφοβο, πρόθυμο τὸν ὀκνιάρη
κάνει καὶ τὸν ἀκάτεχο νὰ ξεῦρη κάθε χάρη·
ἡ ἀγάπη τὸ Ρωτόκριτο κάνει νὰ πολεμήσῃ
μὲ δέκα κι ὡς τὸ ὑστερον ἑλπίζει νὰ νικήσῃ.
Σιμώνων ὄλοι τακτικά καὶ χαιρετοῦν τοὶ δύο τὸς
λέγοντας πὸς ὀρέγουναί περὶσσα τὸ σκοπὸ τὸς
κι ἄς συνοδεύουν ὄλοι τὸς κ' ἔτσι συντροφιασμένοι
νὰ πᾶσι εἰς τοῦ βασιλιῶ ὁποὶ τοὺς ἀνιμένει,
νὰ τραγουδήσουν τοῦ ρηγὸς, τοὶ χάρες τὸς νὰ δείξου,
μὴν πορπατοῦσι μοναχοί, μὲ συντροφίαις νὰ σιμίζου.
Ἐτότες ὁ Ρωτόκριτος ἀρχοντικὰ μιλεῖ τὸς
καὶ φρόνιμα, ὡς ἐγνωρίσε κ' εἶδε τὴν ὄρεξιν τὸς,
ΡΩΤ. λέγει τὸς: «Φίλοι κι ἀδερφοί, ἡ ὥρα δὲν τὸ διδοί
νὰ πᾶμε τώρα στοῦ ρηγὸς, στής νύκτας τὸ σκοτιδί.
Τὸ ἀφέντες ὁποὶ ὀρίζουσι, οἱ δοῦλοι προσκυνοῦσι
κι ὄχι μὲ κτύπους καὶ φωνῆς νὰ πᾶ νὰ τοὺς ξυνοῦσι.
Ἐγὼ δὲ θέ νὰ καρτερῶ κ' ἡ ὥρα μὲ σπουδάζει
κ' ἐκείνο ποὶ μοῦ λέτε ἐσεῖς, δὲν πρέπει μὴδὲ μοιάζω».
ΠΟΙ. Σάν τοὺς ἀποχαιρέτησε κ' ἐμίσησε, θωροῦσι
πὸς δὲ γροικᾷ μὲ τὸ καλὸ κ' εἰς τὸ κακὸ θὰ μοῦσι.
Ἀφῆκασι τὸ ἀθιβολές, στ' ἄρματα βάνου χέρα,
σπιθίζου, λάμπουν τὰ σταθιά κ' ἡ νύκτα ἐγίνη μέρα.
Σ' τοῦτα τ' ἀνακατάματα, δύο ἐπέσαν κι ἀποθάνα
κ' οἱ δέκα ὀκτώ ἐγενήθηκασι κι ἀρχίσασι κ' ἐχάνα·
καὶ πάλι τοῦτοι, κ' οἱ ὀκτώ, ἦσανε λαβωμένοι
κι ἄγγιγτος ὁ τραγουδιστῆς κι ὁ φίλος τοῦ ἀπομένει.
Ἐχάσανιν οἱ πλιότεροι π' ὀλπίζα νὰ νικήσου
κι οἱ δύο τοὺς ἐντροπιάσανε δίχως νὰ τοὺς γνωρίσου,
γιατὶ γαν εἰς τὸ πρόσωπο γενναιάδες καμωμένες
καὶ καθ' ἄργα τοὶ ἐβάνασιν μακρές, ξεχουρδισμένες

- καὶ δὲν ἐμπόρειεν ἄνθρωπος ποτὲ νὰ τοὺς γνωρίσῃ·
πολλῆς φορῆς ἡ μάστοριὰ ἐνίκησε τὴ φῶσιν.
Ἦσανε νέοι ὄροσσοὶ στὸ φόρον ὀλημέρα
καὶ καθ' ἄργα ἔστολίζοντα ψωματινὰ τὰ γέρα·
ἐτοῦτα τὰ κομώματα ἐκάνασιν τὰ γένηα
ποῦ βάναν εἰς τὸ πρόσωπο κ' οἱ δύο τὰ ψωματένια.
Τὴ δύναμιν τὸς οἱ ὀκτώ γροικοῦσι πὸς ἐχάθη,
μισέβγου, φεύγου ἀποδεκεῖ, μὴν τὸ εὔρουν κι ἄλλα πάθη.
Ἐτότες ὁ Ρωτόκριτος τοῦ φίλου συνταχάινει,
ἀνὲ γροικᾷ λαβωματιὰ, πὸς βρίσκεται, πὸς πηταίνει.
ΠΟΛ. Λέγει του: «Δὲ μ' ἀγγίζασιν εἰσὲ κιανένα τόπο,
μὰ ἴχω μεγάλη κούραση, γροικῶ μεγάλο κόπο·
κι ἄς πορπατοῦμε γλήγορα, νὰ πᾶμε εἰς τὴν κλίνη
καὶ τὸ καλὸ μας ριζικὸ ἦκαμεν ὅ,τι ἐγίνη·
μὰ ἐγὼ ποτὲ δὲν ἤλπιστα κείνου ποῦ βλέπω τώρα·
σάν ξημερώσῃ θές γροικᾷς ἴντα μιλοῦ στὴ χάρω».
ΠΟΙ. Καὶ μὲ τὰ ζάλα σιγανὰ στὸ σπῆτι τὸς γισγέρνου
καὶ τὸ ταχὺ ἄλλοι τοῦ ρηγὸς κακὰ μαντάτα φέρνου.
Λέσι του: «Οἱ δέκα ποὶ πενες ἐκαταλαβωθήκα
καὶ σκοτωμένους δύο ἀπ' αὐτοὺς πολλ' ἀσκημούς εὔρηκα».
Ἄ ρήγας θέλει τὸ ζυμὸ νὰ μάθη κάθε πρᾶμα
καὶ πὸς ἐπῆγεν ἡ μαλιὰ τὴ νύκτα κ' ἴντα ἐκάμα.
Δυὸ ἐπῆγαν κ' εἶπασί του το ἀπὸ τοῖ πονεμένους
κ' ἐθώρειε τοὺς ὁ βασιλιὸς ἀσκημα λαβωμένους·
κ' ἐκράταε το γιὰ θάμασμα δυὸ νὰ μοροῦσι τόσα,
κι ἄλλους ἐσημαδέγασιν κι ἄλλους ἐθανάτωσα.
ΣΟΛ. Λέσι του: «Ἀφέντη, κάτεχε, σ' ὅ,τι εἶδαμεν ἀπόψε,
ἂ μᾶσε πένης πλιὸν ἐκεῖ, τὴν κεφαλή μας κόψε!
Κι ἀδαίτους ὁ τραγουδιστῆς κι αὐτὸς ὁ λαγουτάρης
εἶναι μεγάλῃς δύναμης, εἶναι μεγάλῃς χάρης·
κι ὅ,τι γλυκότι καὶ ὀμορφιά εἰς τὸ τραγοῦδι δείχνει
τόσο φαριμάκι καὶ φοσιὰ μὲ τὸ σταθὶ τοῦ ρίχνει·
ζάχαρη εἶν' τὸ τραγοῦδι τοῦ καὶ τὸ σταθὶ τοῦ Χάρως·
τὸ ἀλήθειες φανερώνομε καὶ μὴν τὸ πάρης βάρως·
Ἦσαν αὐτὸς ἐπέτετο καὶ τὸ σταθὶ τοῦ ἐκράτει,
βροντῆ ἴσωνε τὸ χέρι του κι ὡς ἀστραπὴ τὸ μάτι·